

Sygn. akt III PK 148/15

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa Szpitala Miejskiego w P.

przeciwko M. M.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 lipca 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle

z dnia 23 kwietnia 2015 r., sygn. akt III Pa 8/15,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwanego M. M. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle z dnia 28 października 2014 r., zasądającego od pozwanego na rzecz powoda Szpitala Miejskiego w P. kwotę 12.506,53 zł.

Pozwany M. M. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 23 kwietnia 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 8 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, skarżący podniósł, że jest ona oczywiście uzasadniona, a ponadto w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które zawarł w pytaniu: „czy obciążanie pracownika obowiązkiem zapłaty zaległych składek na rzecz ZUS w sytuacji gdy zasady wykonywania zatrudnienia i

rozliczania należności publicznych w tym składek na rzecz ZUS zostały ustalone i narzucone przez pracodawcę (publicznego) jako płatnika tych należności, który swym działaniem lub zaniechaniem doprowadził do powstania zaległości - narusza zasady współżycia społecznego a żądanie zapłaty zaległych składek jest sprzeczne z art. 8 k.p.”?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada też przypomnieć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN

15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Natomiast w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i

postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Oceniając wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwzględnieniem wyżej określonych kryteriów, Sąd Najwyższy stwierdza przede wszystkim, że w zakresie przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to jest oczywistej zasadności skargi, nie zawiera on jakiegokolwiek uzasadnienia, które umożliwiłoby Sądowi Najwyższemu ocenę, czy w sprawie faktycznie doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, które potwierdziłoby potrzebę poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpatrzeniu. Należy zaś podkreślić, że ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać istnienie przesłanek przedsądu, ponieważ na tym etapie postępowania podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy

wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przysądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią natomiast odrębny od przesłanek przysądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przysądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Również sformułowane przez skarżącego pytanie, nazwane przez niego istotnym zagadnieniem prawnym, nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przysądu, przede wszystkim dlatego, że nie towarzyszy mu (zawarty w odrębnym uzasadnieniu) wywód jurydyczny, który potwierdzałby, że przedstawiony w tym pytaniu problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub że istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących ten problem.

Niezależnie od powyższych stwierdzeń Sąd Najwyższy zauważa, iż przedstawiony przez skarżącego problem dotyczy przepisu odwołującego się do klauzul generalnych, a konkretnie do zasad współżycia społecznego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się zaś, że rozstrzygnięcie kwestii dotyczącej zastosowania w sprawie owych klauzul zależy od całokształtu występujących w niej konkretnych okoliczności, indywidualnie ocenianych i dlatego nie może służyć do uogólniającego ujęcia zagadnienia prawnego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1974 r., III PZP 34/73, LEX nr 7384). Należy również stwierdzić, iż wykładnia i stosowanie prawa jest suwerennym prawem sądów powszechnych. Przepis, który stanowi klauzulę generalną, prawo to jedynie wzmacnia (w niniejszej sprawie Sady obu instancji szczegółowo odniosły się natomiast do możliwości zastosowania w niej art. 8 k.p.). Klauzula generalna wręcz zakłada rozbieżność orzecznictwa, gdyż z założenia odnosi się do różnych sytuacji faktycznych. Jeżeli Sąd Najwyższy w konkretnej sprawie stwierdza, że stosowanie art. 8 k.p. jest dopuszczalne w okolicznościach „szczególnie rażącego naruszenia obowiązków pracowniczych” (por. np. wyrok z dnia 6 kwietnia 2006 r., III PK 12/06), to również odwołuje się do normy bardzo ogólnej. Innymi słowy, nie jest możliwa taka wykładnia art. 8 k.p., która zawierałaby swoiste „wytyczne”, w jakich (kazuistycznych) sytuacjach sąd powszechny miałby uwzględnić albo nie

uwzględnić zarzuty o sprzeczności żądania z art. 8 k.p. Wszelkie ograniczanie i formułowanie określonych kryteriów lub przesłanek byłoby bowiem wbrew klauzuli generalnej, która może mieć zastosowanie do różnych sytuacji (które trudno nawet określić czy przewidzieć). Wiążącej wykładni w tym zakresie sprzeciwiałaby się więc ustrojowa rola sądów. Wielość orzeczeń na tle art. 8 k.p. pokazuje, że Sąd Najwyższy nie może zastąpić ustawodawcy. Orzecznictwo może różnie rozkładać akcenty i być nawet rozbieżne, ale nie jest to sytuacja szczególna. Chodzi więc o to, że wykładnia przepisu, który stanowi klauzulę generalną, nie może być rozumiana jako możliwość zastąpienia zwrotów niedookreślonych (ogólnych klauzul) przez opis sytuacji wyczerpujących te klauzule (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2008 r., III SK 22/08, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 331; podobnie też postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 283). Klauzule generalne mają określoną rolę w systemie prawa i dlatego można mówić o ich stosowaniu w konkretnej sprawie. Natomiast próba wykładni klauzuli generalnej, może być odczytana jako ograniczenie takiego przepisu.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.